

יהי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

הקב"ה עושה מלחמת נבוכדנאצר ומצרים
שהיו אז ב' ממלכות אדירות והי' מאורע
גדול ביותר שהשתתפו בו אלפים ורבבות
אנשי חיל כו', וכ"ז בשביל שיבוא מזה תועלת
למתי מספר דבנ"י שלא האמינו ביחזקאל הנביא

ראה עמוד 12

ערב שבת קודש פ' צו, פ' פרה, טו"ב אדר ב'
הי' תהא שנת סגולות גדולות

תנח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש
לכ"ק אדמו"ר שליט"א
מלך המשיח

לעילוי נשמת

הווי"ח ר' שמואל פסח ב"ר יעקב דוד ע"ה
נפטר ביום ג' תשרי - צום גדלי' ה'תשנ"ה

וזוגתו האשה החשובה מרת פריידל חדוה

ב"ר זאב וואלף ע"ה

נפטרה ביום ד' אדר שני ה'תשנ"ה

פי"ס

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הרה"ת ר' שניאור זלמן הלוי וזוגתו מרת אסתר שיינדל

ומשפחתם שיחיו שגלוב

בחסות:

'קרן המיליון'

שע"י 'מרכז חב"ד העולמי לקבלת פני משיח'

ב"ה

3 דבר מלכות

"טעמו וראו!" / משיחת ש"פ צו, שבת הגדול ה'תשמ"ה

7 זמן הגאולה

לא להתפעל מהמחרפים / הזמן הנוכחי באור הגאולה

11 "בני אל תתיראו"

הקב"ה עושה מלח' גדולת בשביל מתי מספר דב"י שיטעמו לדברי הנביא / משיחות הרבי בעת מלחמת המפרץ

13 "בזכות נשים צדקניות"

מה נדרש לעשות כדי לזכות בתואר "עקרת הבית" / תפקידן של הנשים בהבאת הגאולה

14 כתי"ק - פרסום ראשון

הסיבה האמיתית למלחמות / מהגהת כ"ק אד"ש מה"מ על שיחת ש"פ בראשית ה'תשכ"ח

מדור "זמן הגאולה" מוקדש לע"נ האשה מרת ר' יצחק מאיר ע"ה מיידנצ'יק

נלב"ע ביום ו', עש"ק פ' ויגש - אחר הצות היום - ו' טבת ה'תשס"ב

יה"ד שיקויים היעדר "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והיא בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש

מערכת "יחי המלך"

במסגרת: "מטה משיח" שע"י "אגודת חסידי חב"ד" באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אד"ש מה"מ

יוצא-לאור על-ידי: תלמידי ה"קבוצה", "חיילי בית דוד", ישיבת תות"ל המרכזית, "בית משיח" 770

סניף ארה"ב: 383 Kingston Ave. #38, Brooklyn, NY 11213 • טלפון: 267-1757 (347)

סניף ארץ הקודש: ת.ד. 966 קרית-שמואל, מיקוד 26109 • טלפקס: 871-5770 (04)

דואר אלקטרוני: yeh_@netvision.net.il • אינטרנט: http://www.moshiach.net/blind

ז"ו דאך א טראגע ווי וועט דאס צוּסטאנד קומען אין דער ביים אז די אובדיים
היך אסור און נדחים בארץ מצרים, די פארלארענע אין אסור און פארשטייטענע אין
מרים זייט. אין ארט פון אונז און גלייטליכען מצב פארלארען און פארשטייטען
צובאלייטען אידען און אידישקייט, איז צווייטע זיי וועט דאך זיין אזעלכע
אם זיי זענען באר גישט וועלן פארלאזען דעם גלות אויף צו גיין מיט משיח'ן קיין
י"ד י"ג און דאך דאך אויף דעם זיין א צוגרייטונג.
איז אויף די צוגרייטונג, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען במש
די דער גאולה דורך משיח צדקינו אויף דעם וועט זיין זאגט ער אין די נבואה
די דער דער שופר און אינפערניסלונג וואס זיינען אלעם בשופר יתקע, און
אויף די גרויסע אינפערניסלונג וועלען וועלען דעם רעט יסעי' הנביא.
אין דער נבואה פון זכרי' זאגט ער וואס די אלקים (אלקים) בשופר יתקע והלך במערום
די וועלט וועט אויפגעטרייסעלט ווערען מיט מורא'דיגע שטורעם.
הוי' דער הימן, דרום'דיגע שטורעם וואס זיינען די שטארקסטע שטורעם,
און דעם וועט זיין פון אדני'אלקים, די שטורעם וועלען זיין אין זייער אינערליכען
אן ענין פון אדני' דין און גבורה, אפגעט אבער זייער אינערליכער מאסיוו וועט זיין
הוי', רחמים, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה שלימה.
און די נבואה איז פארווירקליכט געווארען אין די וועלט מלחמה, אין די
עלפטע פונדענט וועלט מלחמה און בעיקר אין די צווייטע וועלט מלחמה, וואס
אין זייער איז די וועלט אויפגעטרייסעלט געווארען מיט מורא'דיגע שטורעם
פון מלחמה, און אין ביידע איז די סיבות וואס האבען דערפירט צו די מלחמה געווען
לגמרי' על פי שכל באר דאס איז געווען דער אדני'אלקים בשופר יתקע וואס
די שטורעם פון מלחמה האבען צוטרייסעלט די וועלט און צוגעגרייט די וועלט אין
צווייטער פאס צו די ענדערונגען וואס די גאולה דורך משיח'ן וועט ברענגען אין
(4) (6) און (4) (4) (4) (4)

און דעם [?] מלחמות וועט זיין פון אדני' הוי' (אלקים), די שטורעם'ס וועלען זיין אין
זייער אויסערליכקייט אן ענין פון אדני' דין און גבורה [?], אָבער זייער אינערליכער מאָטיוו
וועט זיין הוי', רחמים, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה.

און די נבואה איז פארווירקליכט געווארען אין די וועלט מלחמות, אין די ערשטע וועלט
מלחמה און בעיקר אין די צווייטע וועלט מלחמה, וואָס אין ביידע איז די וועלט
אויפגעטרייסעלט געווארען מיט מורא'דיקע שטורעם'ס פון מלחמה, און אין ביידע איז די
סיבות וואָס האָבען דערפירט צו די מלחמה געווען לגמרי נישט על פי שכל [כ"ק אד"ש

המשך בטורף עמוד 12

הסיבה האמיתית למלחמות

בקשר עם המאורעות האחרונים במפרץ הפרסי, הננו מביאים בזאת צילום נדיר ומיוחד (מוקטן) מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על קטע מדבריו בהתוועדות ש"פ בראשית (התוועדות הב' – המשך לשמח"ת) ה'תשכ"ח, כפי שפורסמו בימים שלאחר-מכן ע"י הועד להפצת חסידות על גלי הרדיו להעיר שדברים אלו נאמרו לאחרי (ובקשר עם) הנצחונות הנסיים שהיו בחסדי השם במלחמת ששת הימים וההתעוררות הגדולה שבאה בעקבותם השיחה נדפסה בירחון "די אידישע היים" – כסלו תשכ"ח (כנראה לאחרי הגהה נוספת של הרבי). ההנחה נדפסה בשיחות קודש תשכ"ח ח"א ע' 130 ואילך **לתועלת הקוראים הבאנו בסוף עמוד 10 תרגום חפשי של הקטע שלפנינו**

להלן פענוח ההגהות כפי שהם בצילום שלפנינו (באו בהדגשה):

איז דאך א פראגע ווי וועט דאָס צושטאַנד קומען אין דער צייט אז די אובדים בארץ אשור און נדחים בארץ מצרים, די פאַרלאָרענע אין אשור און פאַרשטויסענע אין מצרים נישט אזוי אין אַרט ווי אין גייסטיגען מצב פאַרלאָרען און פאַרשטויסען אינגאַצען פון אידען און אידישקייט [כ"ק אד"ש מה"מ הוסיף כאן קטע נוסף* שנכתב בדף אחר ונסמן בספרה 2 שהקיף בעיגול (ראה בהערה)], איז צווישען זיי וועט דאך זיין אַזעלכע וואָס וועלען גאָר נישט וועלן פאַרלאָזען דעם גלות אויף צו גיין מיט משיח'ן קיין ארץ ישראל? – דארף דאך אויף דעם זיין א צוגרייטונג.

איז אויף די צוגרייטונג, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה דורך משיח צדקיני, אויף דעם וועט זיין – זאָגט ער אין די נבואה פון זכרי' – דער שופר און אויפטרײסלונג וואָס אדני-אלקים בשופר יתקע, און עס וועט זיין די צווייטע פּאַסירונג – דער יתקע בשופר גדול די גרויסע אויפטרײסלונג וועגען וועלכע עס רעדט ישעי' הנביא.

אין דער נבואה פון זכרי' זאָגט ער וואדני-הוי' (אלקים) בשופר יתקע והלך בסערות תימן [די וועלט וועט אופגעטרײסעלט ווערען מיט מורא'דיגע שטאַרקע שטורעם'ס מלחמות בסערות תימן, דרום'דיגע שטורעם'ס וואָס זיינען די שטאַרקסטע שטורעם'ס],

(* וזהו תוכנו (ככל הנראה) – מתוך הנדפס ב"די אידישע היים": א צווייטער אופן פון גלות ווערט באצייכנט מיטן נאמען מצרים, וואָס סימבאָליזט אונטערדריקונג דורך פיין און יסורים. אין אַזעלכע גלות-לענדער, פון צרות און ליידן. ווערן מאַנכע אידן פאַרוואַנדלט אין "נדחים" – זיי קענען ניט ביישטיין די רדיפות און ווערן פאַרשטויסענע פונעם הייליקן קוואַל פון אידישקייט.

"טעמו וראו!"

מישהו יכול לחשוב, שהגישה לדבר עם הזולת על יהדות היא בסדר מסודר ללא שום צעקות, ולכל לראש יאמר לו "שלום עליכם", אח"כ ישאל אותו "מה שלומך?" ויוסיף וישאל כדרך העולם: מה שלום אשתו ובני ביתו, בניו ובני בניו וכו' וכו', ורק אח"כ יתחיל לדבר עמו על יהדות, ולאחמ"כ, כשהשני יאחוז בזה, הוא אולי ידבר איתו אודות הגאולה ע"י משיח ● אומרים לו: לכל לראש עליך לצעוק לו: "משיח נאו!" ולא רק שזה לא יזיק, אלא אדרבה, זו הדרך שתפעל עליו ● ועוד ועיקר: "טעמו וראו" – נסו את הדרך הזו ותראו אם זה מצליח! ● קטעים משיחת ש"פ צו, שבת הגדול ה'תשמ"ה – בלתי מוגה

הנחה: "ועד הנחות התמימים". תרגום: מערכת "יחי המלך"

ב. כיצד תתכן מציאות כזו? הדבר משתלשל מכך שחסר בצעקה אצל היהודים שתובעים מהם לצעוק ולהרעיש "משיח נאו", ומכך משתלשל שתתכן מציאות של יהודי הצועק שטוב לו בגלות ולא מפריע לו שימשיכו לשבת בגלות!

מדוע חסר אצל היהודים (שתובעים מהם שיצעקו) בהצעקה "משיח נאו"? משום שהם משכנעים את עצמם ("זיי רעדן זיך איין") שטוב להם בגלות:

ביכולתו ללמוד תורה ולקיים מצוות ללא שום בלבולים, ובפרט עוד אם לומד חסידות כדבעי וזה פועל על עבודת התפלה, שבמקום קרבנות תקנום¹, ולא רק עבודת התפלה ביום

א. ישנם יהודים אשר ללא הבט ע"כ שנמצאים בגלות, חושבים שטוב להם עכשיו, ולא חסר להם מאומה.

יש לו את צרכיו הגשמיים וצרכיו הרוחניים, וביכולתו ללמוד תורה ולקיים מצוות במנוחת הנפש ומנוחת הגוף (לדעתו) – במילא, מה תובעים ממנו שיצעק וירעיש "משיח נאו"? בשבילו הכל טוב במצבו העכשוי, ומדוע תחסר לו הגאולה האמיתית והשלימה, רחמנא-ליצלן!?

עד שישנם יהודים בארץ ישראל האומרים, שהיות והם יכולים ללמוד תורה ולקיים מצוות, וכיון שבני ישראל נמצאים כבר בגלות למעלה מ-1900 שנה – לא מפריע לו שיהיו בגלות עוד 1900 שנה ר"ל, היל"ת!...

ואין פוצה פה ומצפצף!

1) ראה ברכות כו, א-ב. טוש"ע (ואדה"ז) או"ח סצ"ח ס"ד.

מה נדרש לעשות כדי לזכות בתואר ”עקרת הבית”

א. פסח מהוה, הרי, הכנה לחג השבועות, כאמור¹: ”בהוציאך את העם הזה ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה”, יציאת מצרים משמשת הכנה למתן תורה, ולפיכך ישנם ענינים לגביהם דומים חג הפסח וחג השבועות זה לזה.

אחד הענינים הוא – שגם ביחס לפסח וגם ביחס לשבועות מודגשת חשיבותן של נשי ישראל. ביחס לפסח נאמר²: ”בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים”, וביחס למתן תורה נאמר³: ”כה תאמר לבית יעקב – אלו הנשים” ורק אח”כ – ”ותגד לבני ישראל”.

”תאמר” – בלשון רכה, ”תגד” – דברים קשים כגידין. רק אז אפשר לדבר עם האנשים דברים הקשים כגידין – כאשר הדברים הושגו לגבי הנשים, מתוך כך שנאמרו להן בלשון רכה ונקלטו בקרבן.

ב. אשה מישראל צריכה לדעת שהיא עקרת הבית, והתנהגות הבית תלויה בה. לא רק התנהגות הילדים, התלויה ודאי בה, שכן בידה ניתן חינוך הבית, אלא אף התנהגות הבעל והבית בכלל תלויה בה.

לפיכך, אם היא מעוניינת בתואר שהתורה העניקה לה – ”עקרת הבית” – ולא להיפך, ח”ר, – עליה לעשות שהבית יהיה בית יהודי. אין הכוונה לענינים כגון שבת, כשרות, טהרה ודומיהם, שלגביהם אין ספק, כי אם גם בימי החול, בחיי יום יום, צריך הבית להיות בית יהודי ובית חסידי.

הנכנסים לבית צריכים להרגיש שנכנסו לבית חסידי, והיוצאים מן הבית צריכים לחוש שיצאו מבית חסידי. דבר זה תלוי בנשי ובנות ישראל.

בשעה שאשה עושה כן הרי היא עקרת הבית האמיתית, ומשום כך ”נמשכת” ההשפעה בגשמיות, בבני, חיי ומזוני רויחי.

(משיחת אהש”פ ה’תשט”ו – מתוך לקו”ש ח”ב בלה”ר ע’ 234)

1) שמות ג, יב. 2) סוטה יא, ב. 3) מכלתא הובא ברש”י (שמות יט, ג). ראה גם שמות רבה פרשה כח, ב.

המדור מוקדש לע”נ האשה מרת **רבקה** בת הרה”ח ר’ **צבי** ע”ה – נלב”ע ביום כ”ט תמוז ה’תשס”ב י”ד שיקיים היעוד ”הקיצו ורגנו שוכני עפר” והיא בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש נדבת בני: הרה”ח ר’ **שמואל** שי’ והרה”ח ר’ **יעקב** שי’ **שפריצער**

השבת, אלא גם בימי השבוע, אפילו בסתם מנחה

[אמת אמנם שזו לא הקרבת הקרבנות כפשוטו בביהמ”ק ”כמצות רצונך”, אך ע”ז אין לו בירה, כיון שאדמו”ר האמצעי מבאר² ש”כמצות רצונך” יתכן רק כשתה’ בהמה בשלימותה, ובעבודת האדם – נפשו הבהמית בשלימותה, וזה יהי’ רק בגאולה העתידה כשהעולם (כולל הבהמות והנה”ב) יהי’ מזוכך בתכלית].

וממשיך לטעון, שהגאולה הרי אינה תלוי בו, וכפתגם נשיא דורנו³ ”לא ברצוננו הלכנו לגלות ולא ברצוננו נצא מהגלות אלא ברצון ה’ כו”, במילא, מה שעכשיו אין ביכולתו להקריב קרבנות – הרי זה לא תלוי בו (ובפרט שחל איסור בזמן הזה להקריב קרבנות).

מה הוא כן יכול לעשות בזמן הגלות – ללמוד תורה, לקיים מצוות ולהתפלל בעבודה, שזה במקום קרבנות – ומה תובעים ממנו שנוסף לזה גם יצעק ”משיח נא”?

אמת אמנם שעבודתו עכשיו אינה ”כמצות רצונך” – אך זה לא תלוי בו אלא בהקב”ה (כנ”ל), ובמילא הוא אנוס ו”אנוס רחמנא פטרי”⁴... אמנם ”כמאן דעביד לא אמרינן”⁵ – אבל כיון שזה לא בידו, מדוע עליו להתרגז ולצער את עצמו ע”כ שאינו יכול לקיים מצוות ”כמצוות רצונך”, כאשר בין כך לא יכול לעשות כלום בנדון, כפי שאדמו”ר הזקן פוסק⁶ שליהודי אסור לצער את עצמו על דבר

שאינו בו שום תועלת!

ואדרבה – ממשיך לטעון – העיקר (לדעתו) הוא לא אם ייצא מהגלות או לא (שזה בין כך לא תלוי בו), אלא העיקר זה ש”אני נבראתי לשמש את קוני”⁷, וזאת הוא אכן עושה בשלימות (ככל יכולתו בזמן הגלות) – ”בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך”⁸, הן העבודה עם עצמו: לימוד התורה וקיום המצוות בהידור ועבודת התפלה, והן העבודה בחלקו בעולם: ”בכל מאדך – ממנו”⁸, ובזה הוא עוסק עם כל ה”שטורעם”; ומדוע תובעים ממנו להרגיש שעבודתו עדיין אינה שלימה כיון שנמצא בגלות, ובמילא עליו לצעוק ”משיח נא” ושרוצה את הגאולה?!

הוא יצעק ”שמע ישראל”, אבל מדוע ”משיח נא”?!

ג. [אומר לו: השכל, הרצון והתענוג שלך אמנם צריכים להיות מונחים בלימוד התורה וקיום המצוות וכו’] – אבל הפך הפנימי צריך להיות [כלשון אדמו”ר הזקן]: ”איני רוצה את הג”ע שלך ולא את העוה”ב שלך – אני רוצה רק אותך בעצמך” [לא גשמיות או רוחניות שזה הכל ”עמך”, אלא רק ”דיך אליין” [= אותך בעצמך] – הוא חפץ ב”משיח נא”, הגילוי של ”דיך אליין” בגאולה האמיתית והשלימה!]

הזמן לצעוק ”שמע ישראל” הוא בשעת קריאת שמע ביום או קריאת שמע שעל

2) תו”ח ר”פ ויחי. וראה המשך וככה תרל”ז פ”ז ואילך. ועוד.
3) שיחת ג’ תמוז תרפ”ז – נדפסה בסה”מ תרפ”ז ע’ קצו. ובכ”מ.
4) ב”ק כח, סע”ב. וש”נ.
5) ירושלמי קידושין פ”ג ה”ב.
6) חו”מ הל’ נזקי גוף ונפש ס”ד. וראה לקו”ש חכ”א
7) 132 ובהערות. ועוד.
8) משנה ובייתא סוף מס’ קידושין.
9) *7) ואתחנן ו, ה.
10) ברכות נד, א (במשנה), הובא בפרש”י עה”פ שם.
11) שרש מצות התפלה פ”מ (דרמ”צ קלה, סע”א).
12) וראה ד”ה ואתה תצוה בסה”מ מלוקט ח”ו ע’ קכט.

ב. וי"ל מכאן הוראה בעבודת האדם בזמן הזה:

נוסף על העיקר שבנ"י צריכים לידע שכל מה שנעשה בעולם, אפילו בן אומות העולם, הכל הוא בשביל ישראל, וכדאיתא בילקוט⁶ שהקב"ה אומר לבני ישראל "בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם", ולכן אין לבני"ל לרא אלא להתחזק בבטחונם בה'⁷ ולהתאמץ יותר בשמירת התומ"צ בפועל ממש כהכנה לגאולה העתידה לבוא בקרוב ממש, למדים מההפטורה כיצד יש להשתדל אפילו בשביל מתי מספר מבנ"י, לקרבים לתומ"צ, ולא לעשות חשבונות, דמאחר שיכול להשפיע רק על מתי מספר דבנ"י, כי שאר בני"ל סביבו הם כבר שומרי תומ"צ, ובפרט שגם על אלו ספק אצלו אם יכול להשפיע לקרבים לעבודת השם, לכן חושב שמוטב לו שיתעסק עם עצמו לעלות מעלה מעלה בלימוד התורה ועבודת השם.

ומשמיענו הנביא בהפטורה זו, שהקב"ה עשה מלחמות גדולות ואדירות בשביל התועלת שתצא אפילו למתי מספר דבנ"י שישמעו לדברי הנחמות של יחזקאל הנביא.

וכ"ש וק"ו שכדאי לכאור"א לעשות כל התלוי בו לקרב אפילו עוד אחד שיניח תפילין, וישמור שבת, וכיו"ב.

והרי פסק דין ברור ברמב"ם⁸, לעולם יראה אדם עצמו שקול וכל העולם כולו שקול, "עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה",

היינו שע"י שיפעול עכ"פ על עוד אחד לעשות מצוה אחת יתכן שזוהו הדבר שיכריע כף המאזניים לכף זכות ויזוז עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלמה, תיכף ומיד ממש.

(מתוך לקוטי שיחות ש"ל לש"פ וארא ה'תנש"א * (לקו"ש חל"ו ע' 7-36))

ז"ל שה' איזה מלחמה ז' שנים בין שני גוים בשביל שיבררו הקולות מתרועעת המלחמה כו' ויעשה מהם איזה ניגון שיעבוד הצדיק את ה' בניגון ההוא כו'". וראה גם תנ"ח סוף ויחי (קה, ד).
 (6) ישע"י קאפיטל ס (רמז תצט).
 (7) ראה בארוכה לעיל [לקו"ש חל"ו] ע' 2 ואילך.
 (8) הל' תשובה פ"ג ה"ד.
 (* זמן קצר קודם פרוץ מלחמת המפרץ. המו"ל.

המשך פננוח הכתי"ק ממעמוד 15:

מה"מ הוסיף כאן קטע נוסף* שנכתב בדף אחר ונסמן בסיפורה 1 שהקיף בעיגול (ראה בהערה), נאָר לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו (משלי כא, א) דאָס איז געווען דער אדני-אלקים ועלכער האָט בשופר יתקע, די שטורעם'ס פון מלחמה וואָס האָבען צוטרעיסעלט די וועלט און צוגעגרייט די וועלט אין געוויסער מאָס צו די ענדערונגען וואָס די גאולה דורך משיח'ן וועט ברענגען [..].

(* וואויל זהו תוכנו - מתוך הנדפס ב"די אידישע היים": ס'איז געווען 'וסכסכתי מצרים במצרים', א פריגערישע רייכעניש צווישן פעלקער.

המטה - אבל ישנו זמן*⁹ שבו עליו לצעוק "משיח נא"ו!"

וכשם שההרגש שרוצה "משיח נא"ו (הגילוי של "דיך אליין") צריך להיות חדור בו עד שזעק מתוכו ("שרייט זיך פון עם ארויס") - כך גם כשמדברים עם יהודי שני על תורה ומצוות ויהדות, צריכים לכל לראש לצעוק לו: "משיח נא"ו, וכל-כך לצעוק עד שגם הוא יתחיל לצעוק "משיח נא"ו!"

ד. מישהו יכול לחשוב, שהגישה לדבר עם הזולת על יהדות היא - בסדר מסודר ("סטאטעטשנע"), ללא שום צעקות, שהרי "דברי חכמים בנחת נשמעים"¹⁰, וללא שום ריצות ("לויפערדיי") - אלא "עקב בצד גודל" [אמנם לא באופן שהרמב"ם¹¹ שולל, אלא הכוונה "בנחת", מעט יותר מהר מ"עקב בצד גודל" ממש]...

ולכל לראש יאמר לו "שלום עליכם", אח"כ ישאל אותו "מה שלומך?" (ובשפת המדינה - "האז דו יי דו", שהרי יודע את שפת המדינה...), והתרגום באידיש: "וואָס מאַכסטו אין געזונט" [= איך הבריאות], ויסיף וישאל אותו כדרך העולם: מה שלום אשתו ובני ביתו, בניו ובני בניו, איך הולכת הפרנסה ומה אתה עושה וכו' וכו', ורק אח"כ יתחיל לדבר עמו על יהדות, ולאחר מכן, כשהשני יאחוז בזה, הוא אולי ידבר איתו אודות הגאולה ע"י משיח.

ולטענתו - הוא למד סדר זה מהנהגת הבעש"ט, שנהג כן בעצמו¹².

(9*) בהנחה אחרת ('התוועדותיות' תשמ"ה ח"ג ע' 1647) איתא: אבל בשאר הזמנים עליו לצעוק...
 (10) קהלת ט, יז.
 (11) הל' דעות פ"ה ה"ח. וראה שבת סב, ב. וש"נ.
 וראה גם סוטה כב, ב ובפרש"י.

(12) ראה סה"מ אידיש ע' 138 ואילך. ועוד.

אבל שהוא ילך ויצעק לשני "משיח נא"ו - זו לא הדרך של "ג'נטלמן", והוא הרי "ג'נטלמן"!

ה. אומרים לו את ההוראה הנ"ל:

בדיוק כפי שאתה בעצמך צריך לצעוק "משיח נא"ו, כך גם כשאתה הולך לדבר עם יהודי שני על יהדות - לכל לראש עליך לצעוק לו: "משיח נא"ו! ולא רק שזה לא יזיק, אלא אדרבה, זו הדרך שתפעל עליו:

כאשר אותו יהודי יראה שהמדבר איתו הוא אדם נורמלי בכל שאר הדברים, אינו מכה אותו, לא מתנהג כמו שור נגח, מתלבש נורמלי, אך כשמגיע ליהדות צועק לו "משיח נא"ו - אזי יראה שכוונתו אמיתית, ודווקא זה יפעל עליו!

היהודי השני (אשר אליו הולכים לדבר) בפנימיות נפשו גם רוצה לצעוק "משיח נא"ו, אך כיון שפנימיותו מכוסה בקליפה והקליפה מכוסה בבוש ובחלודה - לכן אין הוא יודע שרצונו לצעוק זאת!

והעצה לזה היא: לא לגשת ולדבר איתו על ענינים צדדיים, ובדרכי נימוס (כו"ל) - היות ועי"ז אפי' את הבוש לא יסירו ממנו! אלא לצעוק לזולת באמת "משיח נא"ו (אבל בצורה נורמלית) - וזה יחדור לתוכו, ובמילא יסיר ממנו את הבוש מהקליפה¹³, עד שיוריד את הקליפה עצמה¹³ - ויפעל עליו שיתקרב ליהדות, עד שגם הוא יצעק "משיח נא"ו".

וכנראה במוחש, שדוקא דרך זו פועלת על הזולת.

1. כפי שרואים זאת ג"כ ממעשה בפועל שאירע עם א' השלוחים:

שליח הלך פעם לדבר עם יהודי שיהפוך

(13) ראה תניא ספכ"ט (לח, א) עד"ז.

הקב"ה עושה מלחמות גדולות בשביל מתי מספר דבנ"י שישמעו לדברי הנביא

א. בנבואתו של יחזקאל על פרעה ועל מצרים נתפרש הטעם על חורבן מצרים "יען היותם משענת קנה לבית ישראל"¹, וכן בנבואתו על נבוכדנאצר נאמר הטעם שנבוכדנאצר הוא זה שיכבוש את מצרים ש"העביד² את חילו עבודה גדולה אל צור . . ושכר לא ה' לו ולחילו מצור על העבודה אשר עבד עלי' לכן . . הנני נותן לנבוכדנאצר . . את ארץ מצרים . פעולתו אשר עבד בה נתתי לו את ארץ מצרים אשר עשו לי"³.

והיינו, שבשניהם נתפרשו בהנבואה הסיבה והטעם, הן לחורבן מצרים והן לזה שהקב"ה יתן את ארץ מצרים לנבוכדנאצר, ויתירה מזו, מפורש¹ "וידעו כל יושבי מצרים כי אני ה'", הרי שבזה כבר ה' גילוי אלקות באופן נעלה,

ואעפ"כ מוסיף בסוף הנבואה "ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל ולך אתן פתחון פה בתוכם וידעו כי אני ה'" – שבזה מודגש, שהמטרה והתכלית דכל ענינים אלו הנעשים מאת ה' היא בשביל ישראל.

ובפסוק זה יש תוספת הדגשה בזה גופא:

בעת נבואתו על מצרים, ופשיטא בעת נבואתו על נבוכדנאצר, ה' יחזקאל נביא ידוע במשך כמה שנים, ורוב בנ"י האמינו בו כנביא⁴, ומ"מ מוסיף כאן נבואה זו "ולך אתן פתחון פה בתוכם גו'", שבנ"י יראו שנתקיימה נבואתו ויאמינו בדבריו. והקב"ה עושה מלחמת נבוכדנאצר ומצרים שהיו אז ב' ממלכות אדירות והי' מאורע גדול ביותר שהשתתפו בו אלפים ורבות אנשי חיל כו', וכ"ז בשביל ש"לך אתן פתחון פה", שיבוא מזה תועלת לישראל, ולא רק לכלל ישראל, אלא אף למתי מספר דבנ"י⁵ (שלא האמינו ביחזקאל).

(1) יחזקאל כט, ו. ראה ברכות ו, סע"ב "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה". וראה בארוכה רמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות (ד"ה אחר הן ראה להסתפק), ושם, שיכול להיות שא' יבנה ארמון כליל היופי ולנטוע כרם חשוב, ואפשר שיהי' הארמון ההוא מזומן לאיש חסיד שיבוא באחרית הימים ויחסה יום אחד בצל קיר מן הקירות ההם כו' או יקחו מן הכרם כו'. וראה מאמרי אדה"ז – תקס"ה ח"א (ע' רב): "כענין שאמר הבעש"ט

(2) שם, יח ואילך.

(3) השייכות דפסוקים אלו להפרשה – ראה בארוכה לקר"ש חכ"א ע' 46 ואילך.

(4) דנבואה הא' בפרק זה (כט) נאמרה "בשנה העשירית" ונבואה הב' בנוגע לנבוכדנאצר "בעשרים ושבע שנה".

להיות שומר תורה ומצוות.

כיון שאותו יהודי השתייך למשפחה שהיתה קשורה עם ה"בונד" וכדו', והי' איש מוצלח בגשמיות וברוחניות (לפי ההשגה שלו ברוחניות – בעניני שכל), אזי השליח התיישב לשוחח איתו בטענות שכליות מדוע כדאי לשמור תומ"צ. מאחר שיהודי זה הי' מוצלח בעניני שכל – נכנס לויכוח עם השליח בסברות שכליות שמנהג אבותינו בידינו וזקוקים להסברה בשכל וכו', וכך התנהלה שקו"ט לכאן ולכאן, עד כמה ששייך שקו"ט בענינים כאלו.

לאחר זמן, פנה לרגע אותו היהודי כדי לעיין בספר הקשור עם שקו"ט, וכאשר הסתובב שוב לכיוונו של השליח, הוא ראה לתדהמתו כיצד השליח עומד עם הפנים לקיר ומתפלל מנחה!

סיפר אותו היהודי אח"כ, שכל השקו"ט השכלית במשך כמה שעות לא פעלה עליו, ודוקא כשראה איך שבאמצע שקו"ט שכלית

ארוכה נעמד השליח להתפלל מנחה משום שהשמש עמדה לשקוע, ללא נטילת רשות ממנו וכיו"ב (כיון שבינתיים השמש תשקע) – דוקא זה פעל עליו והביא אצלו את תחילת המהפיכה, עד שנהי' שומר תורה ומצוות בפועל!

אף שלא ידע אז מהי תפלת מנחה ואת מעלתה, אבל הבין שהשליח מתפלל להקב"ה ועושה זאת ללא הבט ע"כ שזה עתה שוחח עמו שעות ארוכות בעניני שכל – וזה פעל אצלו שבמשך הזמן נהי' שומר תומ"צ, וכך גידל אח"כ את בני ביתו, והחזיר בתשובה עוד עשרות ומאות יהודים – הכל בגלל שראה איך שהשליח נעמד להתפלל מנחה!

זהו סיפור אחד שבמקרה שמעתי ממנו, אך מובן ופשוט שישנם עוד עשרות, מאות ומסתמא אלפי סיפורים כאלו.

ועוד ועיקר: "טעמו וראו"¹⁴ – נסו את הדרך הזו ותראו אם זה מצליח! ■

(14) ל' הכתוב – תהלים לד, ט.

מדור ה"דבר מלכות" מוקדש לעילוי נשמת ר' יוסף ארי' לב בן משה באר ע"ה ולעילוי נשמת אשתו מרת חשא בת נטע אורי ע"ה זיסק יה"ר שתיכף ומיד ממש יקויים העידו "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמתית והשלימה ולזכות כל משפחת זיסק שיחיו – לברכות עד בלי די

המשך מסוף עמוד 10:

(* תוכן משוער של הקטע שנסמך בסיפרה 2 – מתוך הנדפס ב"די אידישע היים" (תרגום חפשי): אופן שני של גלות מתואר בשם מצרים, שמסמל דיכוי ע"י צער ויסורים. בארצות גלותיות כאלו של צרות וסבל, חלק מהיהודים נתגלגלו למצב ד"נדחים" – הם אינם יכולים לעמוד ברידות ו"נדחים" ממעיין היהדות הקדושה. תוכן משוער של הקטע שנסמך בסיפרה 1 – מתוך הנדפס ב"די אידישע היים" (תרגום חפשי): מה שאירע הוא "וסכסכתי מצרים במצרים", מלחמות וסכסוכים בין העמים.

לא להתפעל מהמחרפים

"אשר חרפו אויבך ה' אשר חרפו עקבות משיחך". "ברוך ה' לעולם אמן ואמן" (משיעור התהלים דשבת זו – י"ח בחודש)

השיעור תהלים די"ח בחודש הוא – הפרקים פ"ח ופ"ט שבספר תהלים.

בכותרת דפרק פ"ט [שאינן יודעים ע"י מי נכתבה] כתוב שמזמור זה נאמר "על מלכות בית דוד", וענין זה קשור במיוחד עם הגאולה העתידה.

בהתחלת הפרק נאמר: "משכיל לאיתן האזרחי", וממשיך¹: "חסדי ה' גו' עולם חסד יבנה וגו'". ובסיום הפרק²: "אשר חרפו אויבך ה' אשר חרפו עקבות משיחך", ומסיים: "ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

והנה, מאחר שבמזמור זה מדובר אודות המעמד ומצב ד"חרפו עקבות משיחך" – מובנת השייכות דענין זה לימינו אלו, כי ע"פ כל הסימנים המבוארים בסיום מסכת סוטה ובמסכת סנהדרין³ (בסוגיא העוסקת בענינים הקשורים עם ביאת המשיח), רואים בגלוי שנמצאים אנו עתה בתקופה ד"עקבות משיחך", ב"אחרית הימים", קודם ביאת משיח צדקנו. וההוראה מזה:

גם כאשר נמצאים בזמן ד"עקבות משיחך", ובמעמד ומצב דתכלית הירידה – "אשר חרפו עקבות משיחך", ועד שהמחרף עצמו הולך ומכריז שהוא מחרף וכו' – אין להתפעל מזה, ואדרבה: מזה גופא שרואים מעמד ומצב זה, מוכח שנמצאים כבר בסמיכות ממש לזמן הגאולה.

וכידוע שיחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע⁴ בענין זה – בהתאם למארוז"ל⁵ "אם ראית דור אחר דור מחרף, צפה לרגליו של משיח, ומאי טעמא, אשר חרפו עקבות משיחך, ומה כתיב בתרי', ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

דהנה, כללות הענין ד"אמן" ("ברוך ה' לעולם אמן ואמן") מורה על הנצחון במלחמה – כמרוז"ל⁶ "גדול העונה אמן יותר מן המברך". . . . תדע שהרי גולירים מתגרין במלחמה וגבורים נוצחין", "אף כאן העונה אמן בא לאחר המברך ומנצח"⁷.

1 שם, ב-ג. ס"ע 141 ואילך.

2 שם, נב-נג.

3 דף צז ע"א ואילך.

4 במשח"ת תרס"א לתלמידי ישיבת תומכי תמימים –

5 ילקוט שמעוני עמוס רמז תקנט.

6 נזיר בסופר. וראה לקו"ש חכ"ט ע' 285 בשו"ג להע'

7 פרש"י שם.

הזמן שבינתיים, ובפרט בדור האחרון כו', בודאי יצאו י"ח די והותר... ומכאן ולהבא צריכים להיות כל הענינים בחסד וברחמים, מתוך מנוחה, שמחה וטוב לבב.

[. . .] יש להוסיף ולהדגיש ענין פרטי בנוגע למעשה בפועל: [. . .] לכל לראש – לפרסם שנמצאים אנו ב"אחרית הימים", "עת קץ" שאז, "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים"¹⁰.

ובנוגע לפועל – שכאו"מ מישראל צריך להוסיף בבידור וליבון וצירוף כל עניניו, עי"ז שמוסיף עוד פעולה טובה ועוד פעולה טובה, מעשה אחד, דיבור אחד ואפילו מחשבה אחת, שע"ז "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה"¹¹.

כלומר, לאחרי כל מעשינו ועבודתנו עד עתה, הרי, מכיון שמשיח צדקנו עדיין לא בא, יש להוסיף עוד יותר בבידור וליבון וצירוף כו', באופן של בידור אחר בידור [. . .].

(קטעים משיחת ש"פ צו, שבת הגדול, י"ב ניסן ה'תשמ"ז – בלתי מוגה)

10 דניאל יב, ט-י"ד.

11 רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

להלן תרגום חפשי של השיחה שמובאת במדור הכתב-יד-קודש (בעמוד 14):

נשאלת השאלה: כיצד יהי' המעמד ומצב בזמן שיבואו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, ואין הכוונה כל-כך ל"אובדים" ו"נדחים" במרחק גשמי כמו שבמצבם הרוחני הם "אובדים" ו"נדחים" לגמרי מיהודים ומיהדות [כ"ק אד"ש מה"מ הוסיף כאן קטע* שנכתב בדף אחר ונסמן בסיפורה 2 שהקיף בעיגול (ראה בהערה)], ובניהם הרי יהיו כאלו שלא ירצו כלל לעזוב את הגלות כדי ללכת עם משיח לארץ ישראל? – הרי צריכה להיות הכנה לזה.

אזי בשביל הכנה זו, להכין את העולם בכלל ואת בני ישראל בפרט לגאולה ע"י משיח צדקנו, על כך יהי' – מובא בנבואת זכרי' – השופר והזעזוע ש"אדני-אלקים בשופר יתקע", ויקויים המאורע השני – "יתקע בשופר גדול", הזעזוע הגדול שעליו מדבר ישעי' הנביא.

בנבואת זכרי' נכתב ואדני-הוי' (אלקים) בשופר יתקע והלך בסערות תימן [העולם יזדעזע במלחמות נוראיות חזקות ורועשות בסערות תימן, זעזועים דרומיים שהם זעזועים חזקים],

ומלחמות אלו יגיעו מאדני-הוי' (אלקים), אמנם הזעזועים יהיו בצורה מאוד חיצונית, ענין של שם אדני- דיין וגבורה, אבל הטעם הפנימי שלהם יהי' ענינו של שם הוי' – רחמים: כדי להכין את העולם בכלל ואת בני ישראל בפרט לגאולה.

ונבואה זו הפכה למציאות במלחמות העולם, במלחמת העולם הראשונה ובעיקר במלחמת העולם השני, שבשניהם העולם הזדעזע ברעש הנורא והמבהיל של המלחמה, ובשניהם הסיבות שהביאו לפרוץ המלחמה היו לגמרי שלא על פי שכל [כ"ק אד"ש מה"מ הוסיף כאן קטע* שנכתב בדף אחר ונסמן בסיפורה 1 שהקיף בעיגול (ראה בהערה)], אלא "לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו" (משלי כא, א) – ה' זה אדני-אלקים שבשופר יתקע, קולות המלחמה שזעזעו את העולם והכינו את העולם במדה רבה למהפיכה שתביא הגאולה ע"י משיח [. . .].

* תוכן משוער של הקטעים החסרים הובא בסוף מדור ה"דבר מלכות" דגליון זה (ע' 6).

לפרסם שנמצאים ב"אחרית הימים", "עת קץ"

אע"פ ש"כל ישראל בחזקת כשרות"¹, ובמילא, בודאי עושים כל התלוי בהם לקרב ולזרז את הגאולה,

ויתירה מזה – כציווי והוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו² "עמדו הכן כולכם" לקבל פני משיח צדקנו, מכיון שכבר נשלמה כל עבודת הבידורים כו', ולא נותר לנו אלא לצחצח את הכפתורים בלבד³,

הרי, לאידך גיסא, מכיון שמשיח צדקנו עדיין לא בא, בהכרח להוסיף עוד יותר במעשינו ועבודתינו להביא את הגאולה בפועל ובגלוי, וכדי שהגאולה תהי' באופן של זריזות צריכה להיות גם הפעולה דמעשינו ועבודתינו באופן של זריזות.

וזהו גם המענה לאלו הטוענים שכבר עסקו ועסקו כו', ובאופן של זריזות כו', ומה רוצים עוד מהם!...

והמענה לזה – בפשטות – שעצם העובדה שמשיח צדקנו עדיין לא בא, מוכיחה, שיש צורך להוסיף עוד יותר בכל עניני העבודה, כולל גם ההוספה בענין הזריזות – באופן ד"לכוכו מחיל אל חיל"⁴, עד כדי כך, ש"אין להם מנוחה"⁵.

ובפשטות – בנוגע לענין הזריזות – לא רק זריזות בפועל, אלא גם זריזות ברגש הלב: בנוגע לזריזות בפועל – ישנם כמה הגבלות כו', ולדוגמא: "זישכם אברהם בבוקר", אבל לא לפני הבוקר, היינו, שישנם ענינים שאי-אפשר לעשותם לפני הבוקר, וכיו"ב.

אמנם, בנוגע לרגש הזריזות שבלב, לא רק זריזות בפועל, אלא שנמצא תמיד בתנועה נפשית של זריזות, שלכן, "לעולם יקדים אדם לדבר מצוה"⁶ ו"לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה"⁷ – הרי, בתנועה זו שברגש הלב אין הגבלות כלל, למעלה מכל מדידה והגבלה.

מעין דוגמא לדבר – זריזות שלמעלה ממדידה והגבלה – הסיפור הידוע⁸ אודות רבינו הזקן שפעם אחת הזדרז והקדים את עבודתו בתקיעת שופר קודם התפילה (למעלה מהמדידה וההגבלה דסדר הענינים ע"ד הרגיל) כדי לפעול את נצחונה של המלכות שתחת ממשלתה ייטב מצבם הרוחני של בני".

ולהעיר מהקשר דתוכן הסיפור לענין הגאולה (בהתאם להמדובר אודות הזריזות בענין הגאולה) – ע"פ מארז"ל⁹ "אם ראית מלכיות מתגרות זו בזו צפה לרגליו של משיח".

ומכאן באים לסימן ד"מלכיות מתגרות זו בזו" בנוגע לימינו אלה – אבל, לא באותו אופן, ח"ו, כפי שהי' בדורו של רבינו הזקן, שכן, לאחר כל הענינים הנוראים שעברו בני" במשך

(1) רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ב ה"ב. (6) נזיר כג, ב. וש"נ.
 (2) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ריש ע' רעט. וש"נ. (7) ברכות ו, ב – ע"פ גירסת הרי"ף והרא"ש.
 (3) שיחת שמח"ת תרפ"ט. (8) סה"ש תורת שלום ע' 203. התועודיות תשד"מ
 (4) תהלים פד, ח. ח"א ס"ע 307 ואילך. ועוד.
 (5) ברכות בסופה. וש"נ. (9) מדרש לקח טוב לך לך יד, א. וראה ב"ר פמ"ב, ד.

זאת אומרת, שבמזמור זה מודגש כללות הענין דנצחון המלחמה בנוגע לאלו "אשר חרפו עקבות משיחך".

וכמבואר בדרושי ההילולא (המשך באתי לגני השי"ת⁸) שכללות הענין דנצחון המלחמה קשור עם מדת הנצח – כמ"ש⁹ "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם גו".

ונצחון המלחמה נעשה ע"י העמידה בתוקף המתאים – וכמודגש בזה שהתחלת השו"ע (הסעיף הראשון דסימן הראשון בחלק הראשון שבשו"ע) הוא: "הוי עז כנמר כו' שלא להתבייש מפני בני אדם המלעיגים".

וכללות ענין התוקף מודגש גם בהתחלת המזמור – "משכיל לאיתן האזרחי", "איתן" מלשון תוקף וחוזק, ע"ד "נחל איתן"¹⁰.

[. .] וזוהי ההוראה המיוחדת הנלמדת ממזמור זה – שגם כאשר נמצאים בסוף זמן הגלות, כאשר ישנם אלו "אשר חרפו עקבות משיחך" – אין להתפעל מכל זה, כי לכל יהודי ישנה הנתנית כח ד"משכיל לאיתן האזרחי", ועי"ז הרי הוא מנצח במלחמה, היינו, שמהפך את כל הענינים הבלתי רצויים, ובאופן ד"ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

(משיחת ש"פ תשא, פ' פרה, ח"י אדר ה'תשמ"ב – בלתי מוגה)

כבר סיימו לבטל את "אשר חרפו עקבות משיחך" ואוחזים כבר בפרה העשירית שיעשה משיח

ובאם הדברים אמורים ביחס לכללות עניני עבודתו של יהודי שאסור לו לנוח, עאכו"כ – בנוגע להענין ד"אחכה לו בכל יום שיבוא" – שיהודי לא יכול לנוח עד שיביא את משיח צדקנו, ולכן הוא רץ לעשות כל התלוי בו – במעשינו ועבודתנו – לסיים כבר את השיריים, שיריים האחרונים דעבודתו, כדי להביא כבר את משיח צדקנו,

ובפרט שכבר סיימו את מעשינו ועבודתנו – מתשע פרות הראשונות, כולל – העבודה ד"מלחמת בית דוד"¹¹ לבטל את אלו ש"חרפו אויביך ה'" ו"חרפו עקבות משיחך"²,

והרי מאז כבר "כלו כל הקיצין"¹² [והגם שהדבר תלוי בתשובה, הרי כבר העיד כ"ק מו"ח אדמו"ר שכבר עשו תשובה, וכמ"פ, וכבר סיימו גם לצחצח את הכפתורים]¹³, ואוחזים כבר בפרה העשירית שיעשה משיח צדקנו¹⁴, בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ תשא, פ' פרה ה'תש"נ – מוגה, תרגום מאידית)

(8) פי"א (סה"מ באתי לגני ח"א ע' טז). (9) שמואל א' טו, כט.
 (10) שופטים כא, ד. (11) שיחת שמח"ת תרפ"ט.
 (12) סנהדרין צז, ב. (13) שיחת שמח"ת תרפ"ט.
 (14) רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג. (ראה לעיל הע' 4.)